

פרשת השבוע על פי הנתיבות שלום

במדבר

בשבת ניתנה תורה לישראל

שבת קודם חג מתן תורה

9
גמ' (דברי יוסף) וכו'
אבל להקדים לאו ה' יוסף

עצמו היינו שממית כל עצמיותו, ומתנער לגמרי מכל עניני עוה"ו. וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מהל' ת"ת הי"ב) אין דברי תורה מתקיימין באלו שלומדין מתוך עידון ומתוך אכז"ש, אלא במי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד, ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה. אמרו חכמים דרך רמו זאת התורה אדם כי ימות באהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהלי החכמים. וגם זה מרומז בדבר ה' קודם קבלת התורה, כאמרו ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי, שענין ואשא אתכם על כנפי נשרים מרומז בזה להתנער מעל כל עניני עוה"ו. ואיך יכול יהודי להגיע למדרגה זו שימית עצמו על התורה, לזה נתן הקב"ה את כח השבת, שהש"ק הוא כח עליון על טבעי שעל ידו יכול יהודי להתנער מכל עניני עוה"ו ולהגיע לבחי' ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. וכדאיתא בתורת אבות (עניני ש"ק טו), בחילוק שבין שבת ליום טוב, שהשבת הוא בבחי' הביאני המלך חדריו, שהקב"ה מעלה את יהודי אליו להיכלו כולו אומר כבוד, ויו"ט הוא בבחי' שהמלך יורד אל יהודי בתוך מצבו. והיינו שבש"ק מעלה הקב"ה את יהודי ומגביהו למעלה מכל העולם הזה אף למעלה מערכו ומצבו. וע"כ לכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל, כי רק ע"י הש"ק שהוא בבחי' הביאני המלך חדריו יכול יהודי להתנער מעצמיותו, ובלא הש"ק אינו מסוגל לקבל את התורה שאינה נקנית אלא למי שממית עצמו עליה.

וביתר ביאור י"ל ע"פ מר"א במדרש תנחומא (פר' נח) בפי' מה שנאמר על התורה (איוב יא), ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, וכתוב (שם כח) ולא תמצא בארץ החיים, ומקשה מאי לא תמצא בארץ החיים וכי בארץ המתים תמצא, אלא אלו המבקשים עונג העולם תאהו וכבוד וגדולה בעולם הזה, שעליהם נאמר לא תמצא בארץ החיים. והבי' בזה, כי כל עניני עוה"ו הגשמיים וכן כל עניני התומר והתאוות הם במדה וצמצום, ואילו התורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, למעלה מכל מדה וצמצום, וע"כ לא תמצא בארץ החיים. וא"כ איך יכול יהודי לקבל את התורה ולקנותה, הרי כל כולו נתון במדה וצמצום, והי בעוה"ו שכל עניניו בגבול וצמצום, ואיך יהיה לו שייכות לתורה שהיא למעלה מכל עניני עוה"ו, לכך צריך את כח הש"ק, שהיא בבחי' הביאני המלך חדריו, למעלה מכל מצרים וצמצום. וכמו שאחז"ל (שבת קיח). כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנא' אז תענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו'. לא כאברהם שכתוב בו קום התהלך בארץ לארכה וגו', ולא כיצחק שכתוב בו כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, היינו לא כנחלת אברהם ויצחק שהיו במדה, אלא והאכלתיך נחלת יעקב אביך נחלה בלי מצרים. והנה מדת יעקב היא תורה כמד"כ תתן אמת ליעקב, שהמדה של תורה היא נחלה בלי מצרים, והדרך לקנותה היא בכח הש"ק שהוא בלי מצרים, ולכן דכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל, כי רק בכח הש"ק ניתן לקבל את התורה.

30
מון הק' מקוברין וי"ע, תחלה למקראי קדש, יהודי הרוצה להקרא אל הקדושה עליו להתחיל מש"ק. וזהו ג"כ פי' מדי' במדרש (ויק"ר כו), עה"פ והיה שבעת ימים תחת אמו, כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת, הה"ד ומיום השמיני והלאה ירצה. והיינו כי כדי שיהיה ראוי לקרבן צריך שיעבור עליו ש"ק, וע"י שיקבל מקדושת השבת יהיה ראוי ליקרב, וכמ"כ במילה כתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו, שקודם יעבור עליו ש"ק ונקבל את קדושת השבת, ואז יהיה ראוי להיות יהודי. והכל מטעם שהש"ק הוא השורש לכל עניני קדושה, שהרי בכחות הטבעיים א"א להגיע להיות קדוש, אך כח הקדושה של שבת הוא כח על טבעי, ולכך מכת הש"ק יכול יהודי להתקדש ולהמשיך קדושה על עצמו בכל הענינים. ולכן דכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל, שקבלת התורה היתה בכח השבת, שהיו צריכים להגיע ליעוד של ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וזה יתכן רק ע"י הש"ק מעיין הקדושה. וע"כ הוסיף משה יום אחד מדעתו כדי שקבה"ת תהיה בשבת, ויהיו ראויים לקבל את התורה.

1
אמרו חז"ל ודכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל (שבת פו:), וכדאי' שם בגמ' דלת"ק חל יום ו' סיון שהוא הששי לביאתם בשבת, ולר' יוסי שבו' בסיון ניתנה, והוסיף משה יום אחד מדעתו ועי"ז היה מתן תורה בשבת, ומרומז בזה כי ענין קבה"ת נמשך ע"י הש"ק. ויש לבאר זאת בכמה אופנים, דהנה ההכנה לקבלת התורה היתה בדבר ה' קודם מתן תורה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. והבי' בזה כי התורה ניתנה למי שהוא כבר יהודי, וההכנה לקבה"ת היא להיות יהודי, וענין ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש זו ההגדרה מהו יהודי. משמעות גוי קדוש הוא שיהודי יהיה קדוש בכל מהותו, לא רק הנפש רוח ונשמה יהיו קדושים, אלא גם הגוף החומרי יהיה קדוש. מתו יהיה מח קדוש בדעות והשקפות קדושים, הלב יהיה קדוש בקדושת התשוקות והרצונות, וגם האברים התחתונים יהיו קדושים, גוי קדוש בכל חלקי הגוף תחתיים שניים ושלישיים, וכל' הפסוק ואנשי קדש תהיון לי. ולכאורה איך יכול יהודי להגיע לכך שיהיה בבחי' גוי קדוש, והרי הוא מוטבע בחומר שכל עניניו היפך ענין הקדושה, ובכל מעשה חומרי מתרחקים מהקדושה, וכמאמר הרה"ק הרמ"מ מויטבסק זי"ע שכל הנאה גשמית היא בחי' נרגן מפריד אלוף. אכן הדרך לזה היא רק בכח הש"ק, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ונתן את כח השבת שעל ידו יכול יהודי להגיע לקדושה, וכדאיתא בראשית חכמה ענין ויברך א' את יום השביעי ויקדש אותו, שהשבת הוא השורש והמקור לכל עניני קדושה, ובכל הענינים שיהודי רוצה להמשיך על עצמו קדושה הדרך לקבל זאת היא משבת מעיין הקדושה. וכמאמר מרן הק' מקוברין זי"ע, תחלה למקראי קדש, יהודי הרוצה להקרא אל הקדושה עליו להתחיל מש"ק. וזהו ג"כ פי' מדי' במדרש (ויק"ר כו), עה"פ והיה שבעת ימים תחת אמו, כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת, הה"ד ומיום השמיני והלאה ירצה. והיינו כי כדי שיהיה ראוי לקרבן צריך שיעבור עליו ש"ק, וע"י שיקבל מקדושת השבת יהיה ראוי ליקרב, וכמ"כ במילה כתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו, שקודם יעבור עליו ש"ק ונקבל את קדושת השבת, ואז יהיה ראוי להיות יהודי. והכל מטעם שהש"ק הוא השורש לכל עניני קדושה, שהרי בכחות הטבעיים א"א להגיע להיות קדוש, אך כח הקדושה של שבת הוא כח על טבעי, ולכך מכת הש"ק יכול יהודי להתקדש ולהמשיך קדושה על עצמו בכל הענינים. ולכן דכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל, שקבלת התורה היתה בכח השבת, שהיו צריכים להגיע ליעוד של ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וזה יתכן רק ע"י הש"ק מעיין הקדושה. וע"כ הוסיף משה יום אחד מדעתו כדי שקבה"ת תהיה בשבת, ויהיו ראויים לקבל את התורה.

ובעוד אופן י"ל ענין דכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל, ע"פ מאחז"ל (ברכות ג:), אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. פי' ממית

וידבר ה' אל משה לאמר איש על דגלו באותות לבית אבותם יתנו בני ישראל. יש לבאר פרשה זו ע"ד העבודה, ענין נשיאת ראש כל עדת בני ישראל וכל סדר הדגלים שהתורה מאייכה בהם בכל פרשיהם, הרי התורה היא נצחית ועניניה שייכים בכל עת, וגם מה שאינו נוהג בפועל יש בו נצחיות ע"ד העבודה.

ובמדרש איתא (במד"ר ב) בגודל ענין הדגלים, חיבה גדולה תבנן הקב"ה שעשאה דגלים כמלאכי השרת כדי שיהיו ניכרין. ומנין שהוא אהבה לישראל, שכן שלמה אומר (שה"ש ב) הכיאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה וכו'. בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים שנאמר רכב א' רבותים אלפי שבאן, והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר דגול מרובה. כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאונים לדגלים, אמרו הלוואי כך אנו נעשין דגלים כמותן וכו', אמר להם הקב"ה, מה נתאיתם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם וכו', מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאור. עוד איתא שם, אמר הקב"ה למשה עשה אותם דגלים לשמי, למה, שהם בני שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם, והם צבאותי וכן הוא אומר והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארמ"צ, ולפי שהן צבאותי אעשה אותם דגלים לשמי. ויש להבין דלכאורה הדגלים הוא ענין גשמי, ומה שייך זאת בעולם המלאכים. עז"ב מדוע נתאור ישראל שיעשו אותם דגלים, מה המעליותא של הדגלים, ומה ענין ודגלו עלי אהבה, במה מורים הדגלים על אהבת הקב"ה לישראל. וכן מד"א עשה אותם דגלים לשמי לפי שהם בני והם צבאותי, מה השייכות לדגלים זה שהם בני וצבאותי. וכן מה שבהר סיני נגלה הקב"ה עם המלאכים שהיו עשויין דגלים, מה שייכות הדגלים במיוחד לקבלת התורה. וי"ל בזה דכמו שבמלכותא דארעא משמעות הדגל הוא לייחד כל אומה לעצמה, ולכך יש לכל עם דגל משלו. וכמו כן מלבד הדגל הכללי יש גם

שלו שמהם הוא יכול ללמוד מהו הדגל שאליו הוא משתייך ומה יעודו ותפקידו המיוחד. ולאור הגלגל מפרשה זו שכל יהודי יש לו דגל אליו הוא משתייך, עליו לשמור על דגלו ולא להמירו בדברים שאינם מתפקידו, שאינו דומה דגלו של בן המלך לדגלו של עבד המלך, וכמאמר מרן הס"ק מסלונים ז"ע ע"פ מוסר ה' בני אל תמאס, מוסר ה', המוסר שהקב"ה מוכיח ליהודי הוא, בני, הרי הנך בני בן המלך, ולכך אל תמאס, לא תמאס עצמך בהנהגה שאינה ראויה לך, שאין זה מתאים לבן המלך להתנהג בהנהגה של אנשים פשוטים וגסים. והו מוסר ה' ליהודי שייכר את דגלו שהוא בן המלך וישמור עליו. וכעין שפי' האוה"ח הק' על הפ' (שמות כ) לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, שלא תשא עליך שם שאינך ראוי לו, שאם בחיצוניות הוא נראה יהודי ירא ושלם והפנימיות אינה כן ה"ו בבתי' לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא עיי"ש. ועל דרך זה כאשר הקב"ה עורר ליהודי ומעמידו במקום ובתנאים הנותנים לו את הוכיה להיות מחיל ה' ולגיונו של מלך, אל ישא זאת לשוא, אלא יתאים את עצמו לדגל שהוא נושא.

וע"כ קורים בתורה פרשה זו של דגלים קודם קבלת התורה, שמרן אדמו"ר בב"א ז"ע אמר בזה כי יש בפרשה זו את מספר כללות בני ישראל, וזו

וידגלו עלי אהבה

לכל סוגי החילות וכדומה דגל מיוחד, לפי שלכל אחד יש תפקיד בפני"ע המייחדו משאר החילות, והדגל הוא האות על תפקידו המיוחד של החיל, וגם כל יחיד יש לו אות מיוחד המורה שהוא משתייך לחיל הזה. עוד"ו אצל המלאכים יש בהם הרבה מדרגות, כמו מלאכים ושרפים חיות ואופני הקודש, ולכ"א מהם יש תפקידים מיוחדים בלי גבול, והו בחינת הדגלים אצל המלאכים, כלשון המדרש (שהש"ר ב) מיכאל ודגלו עמו גבריאל ודגלו עמו, 10 שלכ"א מהם יש דרך מיוחדת בעבודת ה' באופן שבו הם עובדים להשי"ת. וזה שנתאור ישראל שיעשו אותם דגלים, דכשראו את המון המלאכים לאין מספר העשויים דגלים דגלים, שכל אחד מהם שייך לתפקיד מיוחד, נתאור גם הם לדגלים כמותן, שאף הם יהיו כך שלכל יהודי יהיה תפקיד מיוחד השייך אליו, ותהא להם הבהירות לדעת תפקידם ויעודם כמו המלאכים. כי הגרוע ביותר הוא כאשר אדם מסתובב ללא כל תכלית ויעוד בעולמו, ואינו יודע לשם מה הוא חי ומה פעולתו בעוה"ו, ולא יאיו

ועל זה אמר להם הקב"ה חייכם שאני ממלא משאלותיכם, שעו"ו מורה ענין הדגלים של ישראל על התפקיד המיוחד של יהודי עלי אדמות, שלכל יהודי נועדה שליחות מסוימת למלא את רצון ה' שלמענה ירד לעולם, ועליו לדעת מה תפקידו ויעודו בעולם. וזה הביטוי של גודל אהבת ה' לישראל שנתגלה בדגלים, כמש"נ ודגלו עלי אהבה ועשה אותם דגלים לשמי למה שהם בני וצבאותי וגו', שהחיבה הגדולה שחיבבן הקב"ה בזה היא הבהירות לדעת את התפקיד והיעוד המיוחד של יהודי בעולמו, שו משמעות הדגלים.

וזהו ענין נצחיות פרשה זו ע"ד העבודה, שמתחלת במספר בני ישראל להורות שכל יהודי הוא עולם קטן בפני"ע, כמו שבארנו במאה"כ למשפחותם לבית אבותם במספר שמות, שמרומם כי לכל יהודי יש שם ומספר בפני"ע ותפקיד ויעוד מיוחדים שלשם ירד לעולם. וכדאיתא בספה"ק על

עיקר ההכנה לקב"ה, וכמ' ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, היינו אחדותם של ישראל היא תכלית התורה וגם תכלית ההכנה לקב"ה. וע"פ הדברים י"ל עוד שקורים בתורה פרשה זו קודם קב"ה משום פרשת הדגלים שבה, שהתורה מלמדת בזה שישארץ צריכים להיות איש על מחנהו ואיש על דגלו, לכל יהודי יש מחנה ודגל, דהיינו תפקיד ויעוד בעולמו. היצה"ר הקשה ביותר הוא זה המעמיד לאדם את מצבו כאילו שאין לו תכלית בעולמו שהוא כהמון בריות לאין תכלית, וכנגד זה אמרה תורה איש על דגלו, שכל יהודי הוא בעל יעוד ותכלית, וההכרה הזאת בתכליתו בעולמו היא ההכנה לקבלת התורה.

וזה ענין הנצחיות של פרשת במדבר שהיא גבוה מעל גבוה, שיש בזה כוונות עליונות גבוהות מאד הקשורות לנצחיות של כלל ישראל, ויסודות קיום כל עניני התורה, הן בענין מספר בני"ו כמו שנתבאר לעיל שהשלמות היא רק ע"י התכללות עם הששים רבוא, והן מה שלכל יהודי יש תפקיד ושליחות מיוחדת בעולם. ויסוד הדברים היא האמונה שאנו מאמינים שהקב"ה ברא את כל העולם ולא ברא בו דבר לבטלה, אלא לכל דבר נבראה יש תפקיד ויעוד מיוחד. ואפי' כוכבי השמים לרוב יש לכל כוכב

והבהירות להיות איש על מחנהו ואיש על דגלו.

מאה"כ (תהלים קמו) מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא, שלכל כוכב יש שם מיוחד ע"ד מאה"כ (שמות לג) ואדעך בשם, ומכאן שלכל כוכב יש יעוד ותפקיד מיוחד, ומביאים בזה בשם הקדמונים שהפטוק בא להוציא מדברי המדענים הטוענים שאמנם יש כוכבים שיש להם מטרה ותועלת, אך ישנם כוכבים שהם ללא שום תפקיד ומטרה ואינם מועילים כלום, וכנגד זה אמר דוד המלך ע"ה מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא, אין כוכב ללא מטרה, לכל כוכב יש יעוד ותפקיד מיוחד שלשמו נברא. ואם בכוכבים כך כ"ש וק"ו שלכל יהודי יש תפקיד מיוחד, שזה הנצחיות של מנין בני ישראל כמספר שמות, שכל יהודי הוא עולם קטן בעל מספר ושם לעצמו ומיעוד לו תפקיד בעולם. ולמעלה מזה הוא ענין הדגל, שיש לכל חיל ושבט מישראל תפקיד מיוחד ודרך מיוחדת בעבודת ה'. וכמו שבט לוי שהם לגיונו של מלך וחיל ה' וזה דגלם, כמש"כ הרמב"ם בסוף הל' שמיטה ויובל, ששבט לוי הובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים וכו', לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נחלצין ולא זוכין לעצמן בכת גופן, אלא הם חיל ה', שנאמר ברח' ה' חילו, והוא ברוך הוא וזכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך. ואח"כ כתב, ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר גבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשה האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קודש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים וזכה לו בעוה"ו דבר המספיק לו וכו', ע"כ. וכמו שלשבת לוי יש דגל מיוחד, כך לכל שבטי ישראל יש דגל מיוחד ותפקיד מיוחד, יש שבט שדגלו תורה, שכולו נתון לתורה, ויש שדגלו עבודה, ויש שכולו חסד, ויש שדגלו החזקת תורה, והצד השוה שבהם שלכל אחד יש תפקיד ויעוד מיוחד המהימם את הדגל שלו שלמען זה ירד לעולם, ויהודי מהימם שלימות. ופרשה זו מלמדת שאין יהודי שאין לו שם מיוחד ושאינו שייך לדגל מיוחד, והקב"ה נתן לכל אחד את התנאים

שם ותפקיד מיוחד שלמענו בראו הקב"ה, וכמש"נ עוד (ישעיה מ) המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא. וכ"ש בני ישראל עם הנבחר יש לכ"א מהם תפקיד מיוחד, ואפילו שנדמה שיש כ"ב הרבה יהודים אנו מאמינים שיש לכל יהודי יעוד וצורך משלו, שבודאי לא בראו הקב"ה כחנם אלא שלחו למלא שליחות מסוימת. וכבר נתנו רבוה"ק ז"ע את הסימנים לדעת מהו התפקיד המיוחד, הדבר בו היצה"ר מתגבר באופן מיוחד, אות הוא שזה תפקידו בעולמו עבורו ירד לעולם, ולכך מתגבר היצה"ר בענין זה בכל הכח כדי שלא ימלא יעודו בעולמו. וזהו החיבה גדולה שחיבבן הקב"ה שעשאה דגלים, שיכולים לדעת את תפקידם המיוחד עלי אדמות, שזה סוד חייו של יהודי לגלות ולדעת מהי שליחותו בעולם.

ובמיוחד אפשר להשיג ענין זה בש"ק, כמ"ש בזמירות שבת, כל מקדש שביעי כראוי לו כל שומר שבת כדת מחללו וכו' איש על מחנהו ואיש על דגלו. ככל ימות השבוע יהודי מוטריד ומבולבל בלא ישוב הדעת, ואין לו את הבהירות לדעת מתחנהו ודגלו, ורק בש"ק, כאשר הוא מקדש שביעי כראוי לו ושומר שבת כדת, יש לו את הישוב הדעת והבהירות להיות איש על מחנהו ואיש על דגלו.